

ОМЛАДИНА

ЛИСТ УЈЕДИЊЕНОГ САВЕЗА АНТИФАШИСТИЧКЕ ОМЛАДИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Год. II

12 новембра 1944

ТИТО, 9 XI 1944

Број 17

ГОВОР МАРШАЛА ТИТА

НА ЗАСЕДАЊУ АНТИФАШИСТИЧКЕ СКУПШТИНЕ НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА СРБИЈЕ

Чим је у пратњи чланова Врховног штаба, Главног народно-ослободилачког одбора Србије и Команде града Београда ушао у дворану, маршал Тито, видљиво дирнут срдечним и одушевљеним дочеком, који су му приредили делегати и узваници Антифашистичке скупштине народног ослобођења Србије, успиње се на говорници и узима реч:

Другови и другарице, браћо и сестре! Нисам искљико да говорим, али ипак видим да треба да вама, претставницима херојске Србије, кажем неколико ријечи. (Бурни узвици: »Живео!« Дуготрајан аплауз).

Неје потребно да вас ујеврамо колико се много радујем што могу овде, у Београду, послије три и по године тако стражовитих страдања народа Србије, да вас поздравим као истинске претставнике истински демократске Србије (Живео! Бурни аплауз).

За нас, Народно-ослободилачку војску, Србија има нарочито огроман значај. Ви сами знаете да смо ми овде почели да се боримо, да организујемо устанак против непријатеља не само Јужних Словена, него свих Словена и читавог човјечанства — против немачко-фашистичких освајача.

Простављени синови Шумадије, читаве Србије, гороруки су прије три и по године устали у борбу на живот и смрт, не само ради части, части нације, части Србије, него ради свог опстанка. То су била тешка времена, сами знаете. Али одмах, од самог почетка, ми смо сачињали задовољни дубоком вјером да ће наша неједнака борба једнога дана уродити плодом, то јест да ће побједа бити на нашој страни.

Шта је нас руководило и шта нам је утицало вјеру у побједу! Прво, руководила нас је љубав према својој домовини, љубав према независности нашег народа; руководила нас је вјера у непобједивост великог нашег савезника Совјетског Савеза. (Бурни аплауз и клицање: »Живео!«) Руководила нас је вјера у непобједивост славне Црвене армије. (Бурно клицање: »Живео!«) Руководила нас је вјера у велики савез Совјетског Савеза, Енглеске и Америке, који је послије створен. (Аплауз и клицање: »Живео!«) Јер су те највеће силе свјета ставиле све своје снаге у службу човјечанства. И ми, мали народи у мору фашистичке Европе, дигли смо се да спасимо част својих народа, да се боримо за своју независност и да једнога дана смјело и отворених очију можемо казати: ми смо дали све што смо могли да бисмо допринајемо опстојању ствари, то јест ослобођењу Европе, ослобођењу наше земље од фашистичког окупаторског игра. (Бурни аплауз).

Србија је у овој најчовечанској борби дала велике и крваве жртве. (Узвици: »Слава им!«) Њезини синови, не само у Србији него на свим бојиштима Југославије, давали су своју кrv и своје животе за велику ствар, за слободу своје домовине — у же домовине Србије и шире домовине кое Федеративне Југославије. (Клицање: »Живео!« Бурни аплауз).

Маршал Југославије ТИТО

На жалост, натраг у Србију дошло је мало од оних хероја који су 1941. године пошли с том великим мисијом у друге крајеве наше домовине Југославије. Слава палим херојима за братство и јединство, за слободу народа! (Сви присутни устају и кличу: »Слава им!«).

Али, ово резултата тих великих жртава, дошли су синови свих народа да ослобађају и ослободили су, заједно с братском херојском Црвеном армијом, наш најдражи град Београд, који отсада постаје престоница свих народа Југославије. (Клицање: »Живео!« Бурни аплауз).

У току ове велике најчовечанске борбе исковано је не само братство и јединство народа Југославије, него је створена и нова истинска народна власт. Највеће тековине ове чиновске неједнаке борбе јесу: братство и јединство I: истинска народна власт. Пред вама, претставници Југославије, сада стоји задаћа да продужите дјело које су започели ваши славни синови, борци партизанских одреда и Народно-ослободилачке војске.

Да живи срећна слободна Србија у уједињеној слободној Федеративној демократској Југославији! (Дуготрајно одобравање и клицање: »Живео!« Читаве дворане громи од поклапа и аплауза. Снажне, једнодушне овације).

НЕОПИСИВИМ ОДУШЕВЉЕЊЕМ ПРИМИЛА ЈЕ АНТИФАШИСТИЧНА СКУПШТИНА НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА СРБИЈЕ ПРЕДЛОГ ДА СЕ

МАРШАЛУ ЈОСИПУ БРОЗУ-ТИТУ ДОДЕЛИ НАЗИВ НАРОДНОГ ХЕРОЈА

У преподневном заседању Антифашистичке скупштине народног ослобођења Србије, трећег дана, у име Претседништва инжењер Михајло Ђуровић ставио је предлог Скупштини да она предложи АВНОЈ-у да се маршалу Југославије Јосипу Брозу-Титу да назив Народног хероја.

Уз дуготрајни, снажни аплауз и бучне овације маршалу Титу, примили су претставници српског народа предлог. То огромно одушевљење пајбоље показује колика је љубав и поверење Србије према највећем сину народа Југославије, маршалу Титу.

Србија, под мудрим руководством маршала Тита, ступа у свetu будућност демократске Федеративне Југославије — братске заједнице свих наших народа.

Србија је у овој најчовечанској борби дала велике и крваве жртве. Њезини синови, не само у Србији него на свим бојиштима Југославије, давали су своју кrv и своје животе за велику ствар, за слободу своје домовине — у же домовине Србије и шире домовине кое Федеративне Југославије.

ПРВА СРПСКА НАРОДНА СКУПШТИНА

У величанствену зграду нове демократске, федеративне Југославије узидан је још један темељни камен. 9 новембра састала се Велика антифашистичка Скупштина народног ослобођења Србије. 883 делегата састали су се у Београду, који је тек утихнуо од топовске пушњаве, да донесу одлуку по свим питањима која засецују живот у жијевима.

Антифашистичка Скупштина народног ослобођења Србије јесте резултат и круна досадашњих напора и жртава, које је српски народ у заједници са свим народима Југославије, уложио у ослободилачку борбу. Она представља оживотворење оних идеала за које је српски народ дао много живота својих најбољих синова.

Велика народна скупштина још увек није завршила свој рад. Али она је већ до сада донела одлуку од великог историјског значаја, која представљају ново поглавље у историји српског народа.

Српски народ је први развио заставу ослободилачке борбе и још 1941. године се формирао Главни народно-ослободилачки одбор на ослобођеном територију у Западној Србији. Уништење слободне територије немачком офанзивом, коју су издашно помагали Дражини издајници онемогућило је да се он развије као што је то био случај у другим земљама Југославије.

Са новим распламсањем устанка, који се почeo развијати 1944. године створена је у Србији велика ослободилачка војска, која је заједно са другим јединицама НОВЈ и јединицама Црвене армије, већ до сада ослободила већи део Србије, створени су услови да и Србија искористи права која је добила на II. засједању АВНОЈ-а, одлучком о изградњи Југославије на федеративној основи.

Стари државни апарат српских начелника и општина са пандурима ставио се у службу окупатору, те је морло бити уништен заједно са окупаторима и свим оним што је њима служило. Наместо старе власти народ је кроз борбу формирао и даље изграђује нову народну власт. Та нова власт су Народно-ослободилачки одбори који су у почетку никли као органи борбе, а касније се развили у органе власти народа.

На основу свега тога скупштина је донела одлуку да се Главни народно-ослободилачки одбор Србије прошири и реконструише у Антифашистичку Скупштину народног ослобођења Србије, која ће бити највеће законодавно и извршно народно представничко тело, носилац суворенитета народа и државе Србије и врховни орган народне власти демократске Србије, као равноправне Федеративне Југославије.

Изабраће се најмање 250 посланика, а касније скупштине биће биране непосредно од народа.

Изваршу власт АСНОС врши преко народне владе, а док се она не формира изваршу власт ће вршити претседништво АСНОС-а.

Претседништво и народна влада одговарају за свој рад пред скупштином. Они доносе решења и наредбе на основу законских одлука АСНОС-а и АВНОЈ-а или на основу решења и наредбе Националног комитета ослобођења Југославије.

Скупштина је донела декларацију којом се одобрава рад народних представника Србије на II. засједању АВНОЈ-а, и тиме показала да се бори за исте циљеве, за које се боре и остали народи Југославије. Са овом декларацијом Србија је кроз уста својих најбољих синова јасно рекла да нема ништа заједничког са хегемонистичким кликима Београдске чаршије, које су годинама заснивале своју власт на угњетавању братских народа у Југославији. На скупштини је Србија још једанпут показала, оно што је кроз читав рат својом борбом доказивало, да она не жели Југославију насиља и угњетавања, већ братску заједницу у којој ће сви народи имати једнака права.

Одлука Скупштине о одобрењу рада Главног народно-ослободилачког одбора Србије је одговор српског народа свима онима који су непрекидно трубили још није време.

Док су најбољи синови српског народа издржавали највеће тешкоће у борби против окупатора, нашло се издајица, који су својим поступцима окаљали националну част српског народа. Има их током чије кривице нису толико велике да би се могле назвати велизидјом или помагањем окупатору у вршењу ратних злочина, али којима се не може дозволити да учествују у одлучивању о будућности Србије и Југославије, јер су изгубили грађанску част. За преступе овакве врсте донешена је одлука »о установи суда за суђење злочина и преступа против српске националне чести«, који ће имати право да осуђује на губитак часних права, казну лаког или тешког присилног рада.

Скупштина је изабрала 27 чланова тога суда чији сastav показује да се неће дозволити ни једном издајици да својим гласом утиче на одлуку о уређењу демократске Србије против чије част су се они својим поступцима огрешили.

Права одлуке су већ донете и она су постала закон за сваког грађанина Србије. До краја засједања Скупштина ће изгласати и друге одлуке, које ће озаконити тековине досадашње борбе српског народа.

Кроз реферат и дискусију на Скупштини истинци су задаци који сада стоје пред новом народном влашћу.

Данас је Србија готово потпуно слободна, али за њу нема слободе ни сигурности све докле не буду ослобођени сви национални крајеви и док не буде коначно дотушен фашизам. Народ у Србији не може оставити оружје. И због тога скупштина постала је свој прави задатак мобилизацију свих људских и материјалних снага за брже уништење фашизма и окончање рата. Народно-ослободилачку војску, коју је кроз најтеже дане борбе стварао и водио Маршал Тито треба ојачати новим хиљадама бораца из Србије.

Бранковићи, какве Србија до данас није запамтила као што су Драка, Недић и Љотић, претрпeli су тешке поразе. Њихове оружане банде су разбијене, али њихова трогодишња владавина оставила је своја трагови. Њихове скutoноше још увек постоје и гунђају по буџацима, они покушавају да роваре против нове народне власти, или преоблаче руко и настоје да се увуку у народно-ослободилачку покрет да би га изнутра разбијали. Са њима су заједно и оне бедне војиће, које су три године бујтале у мраку и ни прстом нису макли да помогну ослободилачку борбу српског народа, а сада желе да извуку користи за себе из плодова те борбе. Све те издајнице, који још постоје и крију се, све политичке шикарције, којима не лежи на срцу добро народа већ њихов лични интерес, треба дотући и учврстити Јединствени народни фронт у којем има места за сваког родољубивог и поштеног човека.

На изградњи нове народне власти треба окупити све што је поштено у нашем народу, потребно је створити нови државни апарат који неће жалити труда да спроведе у живот одлуке које је Скупштина донела. Пред том новом народном влашћу стоји велики задатак да организује све народне помоћ оним крајевима у нашој земљи, који су од окупаторског терора дланко више страдали. Читаве области у Босни и Далмацији, Лици, Словенији и Црној Гори су потпуно опустошene. Братство наших народа би било само лепо али празна реч, ако српски народ не би учинио све да помогне својој браћи, коју су окупатори и издајици довели у беду.

Нова народна власт треба да оживи привреду, да изгради све оно што је окупатор уништио и организује нормални живот у ослобођеној земљи. То су задаци које је на себе примила Велика антифашистичка скупштина народног ослобођења

ТОК СКУПШТИНЕ НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА СРБИЈЕ

9.0. м. по подне је отворено заседање антифашистичке скупштине народног ослобођења Србије. Маршал Југославије Јосип Броз-Тито одазвао се одушевљеном позиву претставника Србије и одржао говор. Скупштину је отворио претседник Главног народно-ослободилачког одбора Србије, др. Благоје Нешковић. Изабрано је војничко претседништво скупштине. После избора почесног претседништва, почели су поздравни говори. У име Антифашистичког Већа Народног ослобођења Југославије, говорио је до. Иван Рибар, у име Врховног Штаба, Начелник генерал-лајтнант Арео Јовановић, а у име Централног Комитета Комунистичке партије Југославије генерал-лајтнант Милован Ђилас. У име словенске делегације говорио је потпредседник Националног комитета, друг Едвард Кардељ, у име хрватске делегације потпредседник ЗАВНОХ-а, друг Андрија Хебрајг, у име Црне Горе пуковник Митар Бакић, а у име Македоније потпредседник АВНОЈ-а, друг Димитрије Влахов. Друг Јован Веселинов говорио је у име војвођанске делегације, друг Радољуб Молаковић, секретар АВНОЈ-а, у име босанско-херцеговачке делегације, др. Раде Прибићевић у име Срба у Хрватској и друг Драги Стаменковић у име Уједињеног Савеза Антифашистичке омладине Србије. Говорио је командант НОВ и ПО Србије, генерал-лајтнант Коча Поповић, а иза њега претставници појединачних округа Србије. Са скупштине послати су поздравни телеграми маршалу Титу, маршалу Стаљину, претседнику Рузвелту и премијеру Черчиљу. Антифашистичком већу народног ослобођења Југославије, Националном комитету ослобођења Југославије, Земаљском антифашистичком већу народног ослобођења Хрватске, Словенском народно-освободилном свету, Антифашистичком собрању на народното ослободување на Македонија. Антифашистичкој скупштини Црне Горе и Боке и Земаљском антифашистичком већу израдног ослобођења Босне и Херцеговине. После завршетка спечаног дела Позориште народног ослобођења дало је краћу приредбу.

У петак, 10.0. м. одржана је прва радна седница Скупштине. Др. Нешковић ју је отворио и предложио дневни ред. Затим је прињењен пословник скупштине и изабран верификацијски одбор, који је дао свој извештај, у којем је утврдио да учествује на скупштини 883 од 989 опуномоћених посланика. Изабрано је рално претседништво. Др. Благоје Нешковић дао је извештај о води Главног народно-ослободилачког одбора Србије и о раду претседника Србије на II заседању АВНОЈ-а. У дискусији је после проценатног реферата учествовало преко 20 генерала. Члан Врховног штаба, генерал-лајтнант Александар Ранковић дао је реферат о политичком положају у Србији и о задатима Велике антифашистичке

Први пут слободно СТУДЕНТИ ЈУГОСЛАВИЈЕ шальу поздрав свету

Поводом Међународног студенстког дана, 17. новембра, Централни одбор Уједињеног савеза антифашистичке омладине Југославије, послало је у име студената Југославије свим студентима света поздрав, уручивши га Међународној студенсткој скупштини у Њу-Јорку.

Поздрав се завршава следећим речима:

"Студенти Југославије не могу да Вас подврдне зајас са својих универзитета. Они славе Међународни студенски дан на бојним пољима, чврсто решени да напретну све своје снаге да би се што пре докрајно овај рат пуном победом демократских снага и да би се изградио дуготрајни мир и пријатељство међу народима. Студенти ће претстављати солидан камен у тој згради мира па се више никад не попозија Лилије, логор у Лублину или Јасеновача у Југославији. Студенти Југославије се боре зато да никада више не буду присилjeni да напуштају своје лабораторије и библиотеке, него да на темељу пријатељства и љубави међу народима, у слободној и независној Југославији развијају стваралачке снаге за добро науке и културе, за добро човечанство".

Скупштина народног ослобођења Србије. У дискусији је учествовало 10 говорника, а затим је друг Нешковић затворио I седницу.

Трећег дана пре подне иниџењер Михајло Ђуровић отварајући седницу ставио је у име Претседништва предлог скупштине да она предложи АВНОЈ-у да се маршалу Југославије Јосипу Брозу-Титу да назив Народног хероја.

Најавио је дискусију по извештајима др. Благоје Нешковића и генерал-лајтнанта Александра Ранковића.

У дискусији која се водила после Моще Пијаде, услед радног заседања дошла је бугарска делегација: Добри Тернешев, министар без посаље, генерал-мајор Благој Иванов, главнокомандујући бугарске народно-ослободилачке војске, Петар Тадоров, бугарски изасланик код нашег Националног комитета и претставник бугарске штампе Стојан Крапев.

Донашена је:

1) одлука о канонизацији Антифашистичке скупштине народног ослобођења Србије као врховног законодавног и извршног органа државне власти демократске Србије;

2) декларација о олобрењу рада народних претставника Србије на другом заседању АВНОЈ-а;

3) одлука о олобрењу рада Главног народно-ослободилачког одбора Србије;

4) одлука о устављању суда за суђење злочина и преступа против српске националне части.

После подне скупштину је отворио Лушав Ћетковић, начнико из Крагујевца. Изношена је два реферата:

1) Извештај о изразљивим и заједничким народно-ослободилачким властима у Србији — Петар Стамболић, секретар Главног одбора Србије;

2) Извештај о положају и заједничким поирвеле у Србији — Сретен Жујовић Црни, генерал-лајтнант.

Одлука националног комитета о васподели жита додељеног Југосла- вији од владе СССР

Иако су велики делови совјетске земље ратом опустошени, иако крају тих крајева треба велика помоћ, братски Совјетски Савез је свесрдно прискочио у помоћ нашим најмученим народима. Одајући пуно признања нашој херојској борби и неограниченом истинској љубави, коју наши народи гаје према братском Совјетском Савезу, влада Совјетског Савеза додељила је нашем народу помоћ од педесет хиљада тона жита.

У вези с тим, у циљу расподеле те помоћи оним ослобођеним областима којима је помоћ најпотребнија, Национални комитет ослобођења Југославије доноси следећу одлуку:

1) Одредити за град Београд 14.000 тона, како би се тиме становништву Београда осигурао хлеб за 4 месеца, по 400 грама хлеба дневно на једно лице.

2) Одредити за Источну Србију 5000 тона жита при чему треба сместити ту количину на подручју града Видина и одатле директно отпремити у Источну Србију.

3) Одредити за Народно-ослободилачку војску Југославије 6000 тона жита. Предати ту количину Економском отсеку Врховног штаба НОВЈ.

4) Остатак жита резервисати за остале покрајине Југославије, које су највише настрадале од рата (Лика, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Далмација итд.) када оне буду ослобођене односно када ће им то нико бити могуће доставити, и за јединице НОВЈ, које се боре у тим покрајинама. Ту количину сместити на најпогоднијим местима, да би се могло што пре пребацити у крајеве који су потребни помоћи.

5) Поверилику исхране ставља се у дужност, да ову одлуку што пре приведе у дело.

Београд, 7 новембра 1944.

Претседник
Националног комитета ослобођења
Маршал Југославије

И. Б. Тито, с. р.
Поверилику за исхрану
Миле Перуничић с. р.

НА ФРОНТОВИМА

ИЗ РАТНОГ ИЗВЕШТАЈА ВРХОВНОГ ШТАБА НОВ И ПОЈ

ЗА 11 НОВЕМБАР 1944 ГОДИНЕ

У долини Струмице наше јединице ликвидирају опкољени цепријатељски гарнизон у Струмици и ослободиле ово место. У долини Брегалнице наше и бугарске јединице воде борбу са опкољеним немачким гарнизоном у Штипу, после ослобођења Велеса, наше јединице надиру уз Вардар ка Скопљу.

На сектору Скопља постигнуту су значајни успеси. После двадесетдесетних упорних и жилавих борби, наше и бугарске јединице заузеле су Куманово, Прешево и Бујановце, ослободивши моравску железничку прugu све до Скопља. Години цепријатеља из западу наше јединице избиле су на Гњилане и на Скопску Црну гору, угрозивши и Скопље. Терене извлачење крупних немачких снага на гимназијама у Скопској котлини. Овај терене непрекидно нападају наше јединице, и са Скопском Црногором наноси цепријатељу тешке губитке и успорава саобраћај.

На сектору Приштине наше и бугарске јединице овладале су новим подручјима. Заробљено је 250 немаца и Арнаута.

На комуникацијама Чачак—Ужице—Вишеград и Рашица—Пријепоље—Вишеград наше јединице врше непрекидне нападе, ометајући цепријатељско повлачење из области западне Мораве и Косова. У току последња два дана на овим комуникацијама уништено је 7 тенкова, 165 камиона, 4 топа и убијено преко 650 немаца, чetnika и недићеваца.

При једном испаду усташа из Бихаћа из западу, у правцу ослобођене територије, напети су им губици од 135 мртвих. У Загорју ликвидирано је усташко упориште Доња Зилча и том приликом убијено је 70 усташа, од којији три официра. Касетно од Загреба кел Дугог Села, разбијена је једна немачко-усташка колона и убијено 59, а заробљено 30 цепријатељских војника. Пруге Загреб—Београд, Загreb—Крловача и Загreb—Сисак—Новска прекинуте на сто петесет места и том приликом убијено 230 немаца у усташа, избачено из колосека три воза и побушено 13 техничких објеката.

У Слоготини наше јединице потпуно су разбиле цепријатељску офанзиву, уперену на Покоче. У току вишеседневних борби цепријатељу су напети осетни губици, а наше јединице заплениле су 3 топа, 7 бацача, 30 аутоматских оружја, преко 100.000 метака и много друге ратне сировине.

На Приморском настављају се и даље борбе на Трновској Платници.

У СЛОГОТИНИ СОВЈЕТСКА ТРУПА НАПРЕДУЈУ КРОЗ БЕЛУЧИ И МИЧАЛСКУ

ПОД ПРЕДЕСЕЧАГОЋИНЕ БОРБЕ НАШЕ ЈЕДИНICE ОСЛОБОДИЛЕ СУ ВЕЛЕС

У извештају Врховног штаба НОВ и ПОЈ од 10 новембра између осталог јавља се:

У Македонији наше јединице, настављајући остваривање уз Вардар, ослободиле су Велес. Борбе за Велес трајале су 20 часова, после чега је опкољени цепријатељски гарнизон, који је бројио 750 војника, потпуно уништен. Заплене је 4 топа и много

дроге друге спреме.

Наши и бугарске јединице воде бообу за град Штип, који је отсечен са свих страна.

У извештају се даље каже да су наше и совјетске трупе форсирале Дунав на сектору Апоти—Мохач—Баћа и напредују кроз Барању и Мађарску ка Пећују.

НОВА СОВЈЕТСКА ОФАНЗИВА У МАЂАРСКОЈ

Црвена армија опет је почела да напредује бразом са истока према Будимпешти. У совјетском извештају јавља се да је Црвена армија опет напредовала у ширини од 140 километара, од реке Тисе до тачке 40 километара од Будимпеште. Неколико ватних раскрсница пало је у руке Црвене армије. Међу њима је један део железничке пруге која води од Будимпеште за Мишколц. Немци и Мађари повлаче се на овом сектору према Дуваву. Неколико мађарских групација предаје се Црвеној армији из бајазији да се не нађу захваћене између новог офанзивног клина и совјетских трупа које настављају са југа.

У истом извештају даље се каже да се на комуникацијама Чачак—Ужице—Вишеград и Рашица—Сјеница—Пријепоље—Вишеград воде непрекидне жестоке борбе. У овим борбама истребљено је 750 цепријатељских војника, уништено 5 тенкова и 25 камиона.

Даље је објављено да су у Срему, после жестоког цепријатељског напада, наше јединице у противнападу разбиле цепријатељске упориште у северу у правцу Криволака—Градског. Сада наше јединице узгрожавају Штип из југа и југозапада.

У истом извештају даље се каже да се на комуникацијама Чачак—Ужице—Вишеград и Рашица—Сјеница—Пријепоље—Вишеград воде непрекидне жестоке борбе. У овим борбама истребљено је 750 цепријатељских војника, уништено 5 тенкова и 25 камиона.

У Дламацији на сектору Книна и даље беште жестоке борбе. Цео мјесец Промине је после огорчених борби. Падом остале четничке банде, опкољене са Немцима око Книна, деморализане, беже и предају се. Запленено ј

ВЛАДИМИР НАЗОР

Непосредно после Божића, у средине 1942. године, Владимир Назор дошао је у партизане.

Велики хрватски песник, стари 69-годишњи Владимир Назор – пијеши ви убијен чијим снодом одведен у партизане итд., итд., што се све лагало.

Назор је пошао путем јасно означеним у своме књижевном делу. О томе на једном mestu у своме напису о Назору, пише под председник АВНОЈ-а Маша Пијаде: „До сада је било видети га у ма којој од толиких тешких ситуација Четарте и Пете офаџиве, или проговорити с њиме само мало речи, па разумети све на овом песнику... Било је у омах јасно, како и зашто је у тако високој старости, тако нежна здравља и слаба тела, чвакнути, на градку удобност, одлучио да крене у „шуму“, премлаје држао да ни три месеца неће моћи издржати тегобе тог новог, непознатог партизанског живота. Отио је у шуму партизанима, пуку која се бори за слободу, дати за ту борбу макар нешто од себе! Можда страдати на самом покушају бегства, још пре него што узмогнеш дати први глас од себе из слободе, али бар својим трупом на међи мрака и светlosti обележити свој протест, оградити се од мрачњаштва и злочина, дати свој глас за будућност.“

С Врховним штабом и Владимиром Назор започео је голготу Четврте и Пете офаџиве. Он је прошао од Петроваца, преко Дрвара и Ливна, па преко Неретве, Плаве и Вучева до Сутјеске и Зеленгоре све датље и муке све величине — обруча смрти — како се каже у поменутом напису.

У тим тешким, славним данима настала је и његова збирка песама: „Пјесме партизанке“. Из ове збирке је и песма о Дрини, коју објављујемо. Ускоро ће Централни одбор УСАОЈ-а објавити и II издање те збирке песама.

Владимир Назор није само песник. Он је председник ЗАВНОХ-а и председник Јединственог народно-ослободилачког фронта Хрватске.

За самопрогор у великому ослободилачком рату нашег народа, одлуком АВНОЈ-а, Владимир Назор је одликован орденом „Народног ослобођења“.

ДВЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ

настале у отаџбинском рату

ЛИСТАЈ ГОРО, ЦВЕТАЈ ЦВЕЋЕ

Умерено и изразљиво

Омладино земље ове,
Збијајмо се брат до брата,

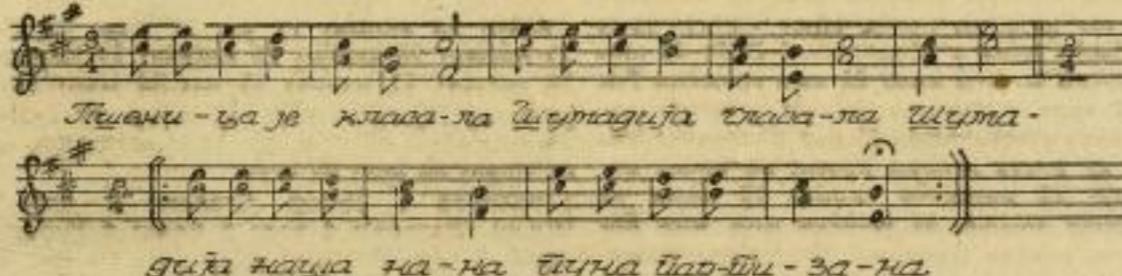
Збијајмо се друг до друга,
Борба више није дуга.

Да скинемо јаран с врата,

Сузама се бој не бије,
Но се врела крвца лије.

ПШЕНИЦА ЈЕ КЛАСАЛА

Весело

Владимир Назор

ДРИНА

Љута си, Дриню, груба и жестока,
И увиек ти си крви жедна била;
Трпјела инси бродове и газе
И кидала си везе, мост мрвиле.

Алми ћемо те укротити. — Међе
На теби ћемо срушити, и двор
Градити нов на бисесу твом, да спона
Будеш нам чврста, и нераздришљива чвр..

На домаћу Дрине,
Ускрсни дан 1943

(Из збирке „Пјесме партизанке“)

студен

(ИЗ ЗЕЉЕРУ ЧУРЧИЧА СЛУЧАЈА ПОДАЦА)

Лагано пузи уз јелик плавичаста зимска ноћ, по смрзнуту снјегу гасе се немирне искрице, јаче свијетле ватре и њихов отјејев поиграва и проплиње се високо уз јело оживљајући непомичну тамну четину, опору дивљаччу четину са којом су се сељаци из низине тешко срођивали, ако им је већ служила и као простирачка и као кров над главом. Смоласт мирис црногорице, којим је била натопљена читава околина, потсјећао је на подену пустош дубоких снјежних гора и у избјеглим сељацима изазивао тугу за њиховим сеоским шумарцима пуним сунчаних пропланака, бијелих немирних топола и бреза, старих испуцалих храстова и пријатних љескара који домаћински силазе до у саме њиве, пуни кривудавих путељака и овчијих трагова.

— Еј, планино, тugo голема, студена гладна планино. Кроза шуму, између правих голих стабала, на све стране бора се ватре с помрчном, варљивом и несигурно поиграва и узмиче жућкаста сјајност, а студен се подмукло и лоповски увлачи кроза сваку рупу (а рупа је безброј на све стране) немилосрдно пронавази сваку мокру чаралу, кратак прслук који не сиже до

паса, подерано чакшире. Студен јури за голишавом дјечом, збија их у колибе и око ватара, насрће и на саму ватру, увлачи се и у сан и најзад од ње не можеш више никад побјећи.

— О, људи, браћо, опажам како ми се мрзне свака кошница.

Сприједа, до ватре, пржи и прљи пламен, с леђа почијева студен. Неком приплене коса, неко трња поцрвљено чело и очи надуване од јере, час почне да смрди запаљена чарала, час се опет запали нечији капут или сукња, пуца у ватре јелозина и на све стране скчује јаке искре од којих ти лоповски прогори капа, покривач или што друго.

Дријема се уз ватру, почиње мучна борба између сна и студени. Озебла дјечија, не могући се згријати под провлашеним, отежалим и здрвљеним покривачима, кенкају, често се буде или јецају у сну. Жене су скоро по сву ноћ будне, ложе ватру и покривају дјечу. А кад се најач већ смири, она и даље сједе уз ватру, нијеме и занесене, и освијетљене тако огњем, чине се као неки давни заборављени мученици.

Стари Лука Обрадовић, остао сам са ћестором унучади, читаву ноћ сједи на пању уз ватру згурен под великом сукненом аљином, тура и намјешта велике разгорјеле угље, а кад се дјечија узнемира и открију, он се, уздишући, споро диже с пања, шуља се у дубину колибе и покрива и тетоши дјечију мученици се да

КУЛТУРНЕ
БЕЛЕШКЕ

Немачки завојевачи су испољили своје варварство, уништавањем и одношењем наших научних и културних добара и тековника. Код Повесеништа за просвету Националног комитета ослобођења Југославије образован је Комисија за враћање свих тех тековника, које ће се још можићи спасити. Ту се ради о оима делима и стварима, које су нашим народима још пре одузете, као на пример: Дубровачки архив, Брижински споменици, сликарство словеначких импресиониста.

Међу првим мерама које ће бити спроведене у дело је и надокнађивање уништеног стручног материјала и апарата изашем Медицинском факултету од Дебрецинског и Сегединског факултета.

Наша јавност је још од пре рата била упозната са високим уметничким квалитетима руских филмова. Биоскопске су дворане биле премале да приме сву публику, која је хтела да их види. Данас постоје далеко повољнији услови за дољавак и приказивање руских филмова. Већ сада се дају филмови снимани у тој самот рата, који имају за садржину поједине значајне моменте из херојске отаџбинске војне. Ускоро ће код нас дати II филмова, који је нашој војсци поклоњен. Руска војна мисија. Ових 11 филмова су снимани на српском језику.

С великим успехом се приказују следећи руски филмови: Лјермонтов, биографија живота борбе и смрти великог руског песника, „Стаљинград“, филмска епопеја огromне победе Црвене армије над завојевачима и „Дуга“. У „Дуги“ је дат живот у једном руском селу за време окупације, страдање сељака који помажу партизане. Режисер Парејштајн, главни улогу има Алисовић, продукција Москве.

Сцена из филма „Дуга“

НА ПРВОЈ СКУПШТИНИ УДРУЖЕЊА ЛИКОВНИХ УМЕТНИКА СРБИЈЕ

Установљен је Суд части од пет чланова, који има за задатак да испита и разправи државе свих ликовних уметника под фашистичком окупацијом. Сви они који су издали основне националне интресе и основне принципе слободног уметничког стварања биће одстрањени из Удружења.

их сејију смјести испод два уска покривача. А кад стегну рана јутарња студен и ватра поблиједи, најмлађе унуче стаде тихо да плаче у сну. Стари се подиже, остале за транутак-два непомично стојећи као да ослушкује ил се нечим досјећа, а онда скиде са себе аљину и требаци је преко уснуле дјече, па се још лаганије поврати на своје старо место и остале ту све до дана згурен и дрхтурећи у жутој дотрајаје маји.

Следеће ноћи, непријатељ је, с чука испод плаими, опазио сјајност високо у шуми и стао да гађа збјег из брдских топова. Народ, збијен и натрпан у тијесне колибе, са зебњом је очекивао сваку гранату.

Послије сваког потмулог и кратког пущња у низини, граната се звијдућући приближавала збјегу, нагонећи људе да се, суждржана даха, приблијају уз земљу очекујући удар и експлозију. А експлозија за експлозијом проламала се по шуми око збјега, фијукали су комади распрунутих граната, ударали у стабла и зонвали по камењару. Упљашено жене, уздишући и вајкајући се, пртиле су своје прње, будиле дјечију и остављајући бајте бјежале уз јелик даље од пущњаве. Још нерасађена дјечија плакала су посрђујући у мраку преко камења и с муком преплазећи и јашући преко обorenih трупних стабала по којима се била нахватала танка кора леда.

Бранко Ђорђић

Мали лексикон

ТРАНСФУЗИЈА КРВИ

Трансфузија крви је старог датума. Још крајем Средњег и почетком Новог века људи су покушавали да врше трансфузију животињске крви. Међутим та је метода изашла у непопуларност. Дуго се после у том правцу није ништа радило. Већа примена је покушана у Аустријско-италијанском рату 1866. године. У многим случајевима је успех био ванредан, док су опет и многи рањеници остајали мртви, још на операционом столу. Лекари нису успевали да објасне у чему је била грешка и због тога је трансфузија крви, као вазан, посебни подухват у медицини, била забрањена. Тако је дошао до тога да се људи разликују по крви из четири групе: О, А, Б, и АБ груде. Међутим тај проналасак нашао је ширу примену. Њом је читаву десетицу година спроведено испитивање трансфузије крви на том принципу, да се приликом трансфузије даје крв исте групе истој групи. Захваљујући овом открићу, данас се врши трансфузија у огромном броју случајева. То се ради у време мира, а поготово у овом рату. Трансфузија крви се даје из два разлога. Први је: код многих загађених рана и других оболења, трансфузија је једно од најподеснијих средстава за лечење. Други је од врло велике важности сада у рату, да се и докнади изгубљена крв и да се поврати живот рањену.

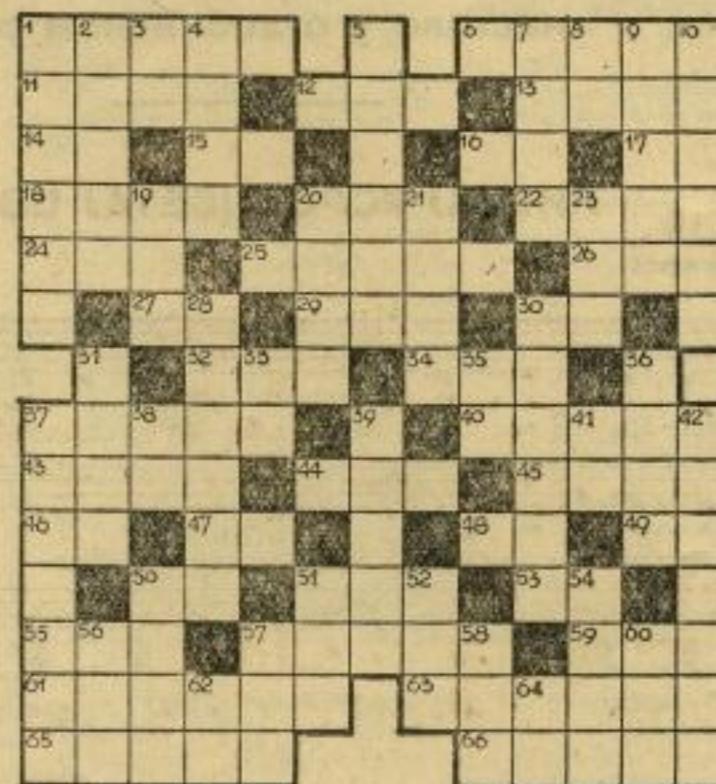
Апарат за трансфузију крви

нику, који би услед губитка крви сигурно подлегао. Трансфузија се може да врши непосредно од човека из човека. У том случају је потребно да давалац буде присутан, после установљавања да су оболјеника исте крвне групе, крај болесника. Болесник добијају топлу крв, непримењену у своје жиле. Други начин, који се сада искључиво применjuје је конзервирање крви. Познато је да се крв чим да би се то спречило, долију се извађеној крви разне хемикалије или органски издаћи из човечјег тела, бзор, згрушавајући екстракти. Најобичнија метода је додавање натријског црнога.

Та метода се користи сада у свима државама, па и код нас. Крв се узима у нарочите посуде, где се истовремено меша са натријским црногом, затвара се херметички, да не дође ваздух споља, и чува на температуре од плус 5 степени. Тако конзервирана крв се може да преноси на фронт и употребљава се око месец дана након вађења.

ВОДОРАВНО: 1 највећи црногорски песник, аутор «Горског вијенца»; 6 пчелички, пчелички пас; 11 назив за Хомерова јунака Одисеја у римској поезији; 12 мучено име или патњом изазван осећај; 13 име генерал-пјалкантанта НОВИ, Дапчевића, команданте громије у Зад. Србији; 14 иницијали презимена и име на једног од најпознатијих стваријских спомних песника (1823—1901); 15 коњ [израз у народним пасмама]; 16nota из солмијације; 17 пчела заменица; 18 број; 20 купалиште и печалиште у Истону; 22 назив високог племства у Енглеској; 24 колтица за британске ваздухопловне снаге; 25 ирвачки израз за «владаје»; 26 мушки име; 27 два једнака консонанта; 29 тројица [единака гамогласника [енгл.]; 30 кратица за «имају»; 32 француски влички [фонетски]; 34 назив различитог врста примијају и одмах пишу вести величних новинских агенција; немачки израз; 37 прича у којој се животињским бићима пониђају људске особине и из тог повлачију [енгл.]; 40 највећа река у Молдавској ССР; 43 музичко мушки име; 45 име глумице Римне; 45 грлат у Франчуској, на најчешћем делу Канала [фонетски]; 46 два различита вока; 47 властигаје карте; 48 лична заменица; 49 енглеско слово; 50 мера за површину земље; 51 женско име, име Карењиче, главне јунакиње Толстојева романа; 53 хемиска ознака за рендум [исто што и 16 водоравно]; 55 мера за површину земље; 57 спљаље, плюсплава; 59 гишница; 61 мртви вулкан на источно-турском висоравници; 63 шпанско женско име; 65 временски термин; 66 очишићен, умивен.

УСПРАВНО: 1 главни град Сијелићијема Држава Америке [фонетски]; 2deo авиона; 3 иницијали презимена и име на великог дубровачког песника [«Дубравак», «О. смак»]; 4 исто што и 18 водоравно; 5 главни град СССР; 7 позив; 8 штап за билијард; 9 музички појам [хармонично слезање више тонова]; 10 главни град Велике Британије; 19 кратица за «Антифашистичка фронтовија»; 20 краљевица у Предњој Азији; 21 исламски бог; 23 страни назив за кујун; 28 орган државне власти [по злу познат у бившој Југославији]; 30 продавац млека; 31 мноштво, мноштина; 33 египатско божанство; 35 двадесет и прво слово Ћирилске азбуке, изговорено са својим самогласником; 36 припадник индоевропске групе народа у Зап. Европи; 37 главни град нове демократичне Федеративне Југославије; 38 предлог; 39 главни град Грчке; 41 исто што и 33 усправно; 42 главни град Ирана, познат по конференцији коју су одржали русководици трију савезничких велесила [Черни, Сталин, Рузвалт]; 50 оруђе; 51 женски глас; 52 поздрав код старих Римљана; 54 назив арапских племенских главара;

56 врст папиге; 57 без игде никога, самцит; 58 узвик у разговору путем телефона; 60 римска бојица србе, гнова; 62 хемиска ознака за рутеник; 64 иницијали напред ног спрског просветитеља народа, писца дела «Умовање здравог разумака».

РЕШЕЊЕ УКРШТЕНИХ РЕЧИ
из броја 15 „Омладине“

Водоравно: 1 Јосип Броз-Тито; 12 ос; 13 Јаписад; 14 Р(оди) С(лавко); 15 Сар; 17 Дебар; 18 «Ким»; 19 уз; 21 дам; 22 По; 23 фазан; 26 канон; 28 сејда; 29 Черчил; 30 трсче; 32 цијани; 33 ла; 34 мар; 36 З (игмунд) Н(оваковски); 37 љут; 39 казан; 41 арс; 43 И(во) Р(уб-р); 44 Молотов; 46 ек; 47 Нада; 48 ара; 49 исти.
Усправно: 1 Јосип Сталин; 2 оса; 3 И(љуб) П(атров); 4 пад; 5 Блед; 6 Рибар; 7 осам; 8 зар; 9 Т(ито) Д(орчић); 10 три; 11 османлијски; 16 Рузвалт; 18 кончана; 20 задња; 22 Париз; 24 вер; 25 нае; 26 кеџ; 27 онин; 31 Назор; 34 мала; 35 Рата; 38 ура; 39 ко; 40 но; 42 рат; 44 М(ихајовић) А(нтун); 45 ви.

Садржине

19 и 20 августа одржала се у Чрномљу, у Словеначкој, прва велика спортска приредба на oslobođenom територију. Такмичило се у грађану, бацању бомбе и трчању. Ево неколико резултата: у грађану на 200 метара највећи успех имао је друг Јернеј Бешковник, који је постигао 310 од 500 бодова. Бомбу је најдуже бацио друг Ибрахимовић: 34,22 м. У трчању на 1500 м. победио је друг Владимир Зего; дошао је на циљ за 7,51 минут. У трчању на 100 м. достигао је најбољи резултат друг Поточник: 12,4 секунде. Пливаше је дало добре резултате. Победио је Иво Плесковић, који је препливавао 100 м. у 1 мин. и 19 секунди. За девојке је била описане пливачка пруга од 50 м. Победил је аругарина Олга Вејан са временом 58,5 секунди. Приредба се завршила додељењем диплома, шаљивим спортским тачкама и митингом.

РАТНИ ХУМОР

ОГЛАС У НОВИНАМА

Љотићевац, по занимању индустријац, дао је у „Ново Време“ овај оглас:

„Изгубио сам новчаник са слика претседника Недића, вође Љотића и сто хиљада динара. Поштеног налазача молим нека новчаник и слике задржи, али нека ми врати сто хиљада, јер су ми биле мила успомена“.

ИЗ „ЈЕЖА“

Паника међу кокошкима

— Бежите, иду четници...

(„Дивизијске новости“
VII ударне дивизије.)

ПУТ КРОЗ ЖИВОТ
једног «ново-европљаника»

Дјетињство

Одгој

Плаћа

Пензија

СЛЕД

ШТА ЈЕ ТО?

Испод земље седе
Без вретећа преде
Само свилу спрема
А предива нема

(Гебелсове пропаганде)

(Из омладинских видних новина једног квартата у Београду).

КАКО ЈЕ ЂИРА ТЕРАЈУЋИ КРАВУ ИСТЕРАО — ВОЛА

Цртежка Иве Кушака

Уред рада утрећао
одборник и јавља:
— Нестала нам крава Жућа,
јест, тако ми здравља!

Три ђира са друговима
да је свуда траже;
кукурузи краву крију
њено звено каже.

Нађоше је, а без звона,
мирну, жељну хране.
Клепетуша икак звони,
али с друге стране

Чупавац се тамо скрио
с клепетушом, зна се —
да помисли одмах свако;
— Ништа, крава пасе.

Ђира прича: — Ту је Жућа
била уред њива.
Али нисмо знали да се
тја во крај ње скрива.